

TÁTRAI MIKLÓS

Huszonhat interjú

Az elmúlt hat évben három interjúkötetet készítettem, amelyekben rendőr és határőr vezetők beszéltek életútjukról, munkájukról, sikereikről, csalódásaikról. A 2006-ban megjelent *Szent György védelmében* című könyvben az addigi nyolc országos rendőrfőkapitány szólalt meg. *A rendszerváltás főkapitányait* 2010-ben adtuk ki, ebben az Antall-kormány pályázatása nyomán kinevezett megyei (budapesti) főkapitányok közül tizenhét beszél életéről, munkájáról. Az elmúlt évben összeállított *Zöld mezőben csillagok* pedig a rendszerváltozás és az utána következő időszak négy határőr országos parancsnokát mutatja be. Összességében huszonhat volt rendészeti vezetővel beszélgettem, mert hárman az első és a második kötetben is érintettek. Negyvenéves fegyveres szolgálatom alatt négy évet belügyminiszter és nyolc évet három országos főkapitány közvetlen munkatársaként dolgoztam, ezért mindig pontosan tudtam, hogy a tábornokok miről beszélnek. Az interjúalanyok mindegyikének bizalmát, sokaknak a barátságát élveztem a beszélgetések idején, és ez csaknem mindenkiel a mai napig változatlan. Mind a három könyv korlátozott példányszámban jelent meg, a legutóbbi pedig már csak belső terjesztésre. Ezek magyarázatába nem érdemes belebonyolódni, de tény, hogy munkámért sok elismerést kaptam aktív és nyugállományú kollégáktól, politikusoktól, újságíróktól, civilektől, azért mert jelentős értékeket sikerült megőrizni a magyar és egyetemes rendészet történetéből. Még napjainkban is érdeklődnek a könyvek beszerezhetőségéről. Tudomásom szerint már valamennyi elfogyott, gazdára talált, illetve az ORFK-nak talán még van néhány kötete. A folyamatos érdeklődés arra ösztönzött, hogy magam is újra áttekintsem a kötetek legfőbb és talán „örök érvényű” gondolatait, tanulságait, és azokból néhányat megosszak a *Belügyi Szemle* olvasóival. Hangsúlyoznom kell, hogy interjúkötetekről és nem dokumentumelemzésekről van szó, ezért esetenként a szubjektív megítélés és emlékezet sem zárható ki. Véleményem szerint mindezek mellett a beszélgetések hitelesek, a maga valóságában mutatják be a vezetőket és a kort, amelyben éltek, élnek. Törekedtem arra, hogy mindenki legalább egy példával megjelenjen a következő tanulmányban. Sajnálom, hogy a terjedelmi korlátok miatt nem fejthetem ki mindenki érdemét, erényét, hibáját, ehhez újabb könyvre lenne szükség. Tu-

dom, nem mindenki a rá legjellemzőbb és talán legnagyobb sikerét mutató szituációban szerepel – remélem, ezt megbocsátják nekem –, a minél szélesebb bemutatást azonban csak ilyen módon tudtam megoldani.

A rendészet és politika kapcsolatának főbb jellemzői a rendszerváltozás előtt

Beszélgetőtársaim mindegyike – életkorából adódóan – a rendszerváltozás előtt kezdte pályafutását a közigazgatásban. Az 1990-es választások időszakában *Ladvánszky Károly*, az első országos rendőrfőkapitány már nyugállományban volt, ketten az igazságszolgáltatásban, négyen a határőrségnél, a többiek a rendőrség állományában dolgoztak. Ladvánszky tábornok kivételével tehát valamennyien nemcsak a rendszerváltozás előtti időszakban éltek és tevékenykedtek, hanem az után még legalább egy kormányzati ciklus kezdetén. A döntő többség a jobb- és baloldali kormányok időszakában egyaránt hivatásos állományban volt, és olyan is van, aki még ma is. Mindezeknek azért van jelentőségük, mert így a rendőri vezetőktől 2005-ig, a határőröktől 2010-ig van érdemi információnk. A beszélgetésekből egyértelműen kirajzolódik, hogy a Magyar Szocialista Munkáspárt nyíltan és meghatározó módon jelen volt a rendészeti szervek életében. Nemcsak különböző pártfórumokon születtek olyan döntések, amelyek jelentős mértékben befolyásolták a szervek tevékenységét, hanem valamennyi munkahelyen megalakultak a pártcsoportok, pártalapszervezetek és volt, ahol a pártbizottságok is. Ez a jelenség nem csak a fegyveres szervek sajátossága, a legtöbb civil munkahelyet ugyanez jellemezte. A rendőrségnél nem, de a határőrségnél mint fegyveres erőnél, az országos parancsnokságon szakmai szervezetként politikai csoportfőnökség, a határőrkerületeknél politikai osztály, az alegységeknél politikai helyettes működött. A Magyar Szocialista Munkáspártnak nyíltan volt véleménye és elvárása a szakmai munkáról, a személyzeti kérdésekről, a mindennapi életéről. A rendőr- és határőrtiszteket nem kötelezték a pártba belépésre, de pártönkívüliek nem nagyon kaptak fontosabb beosztást. Az akkori állomány döntő többsége párttag volt, de – és ez az egyéni véleményem – nem a fenyegetettség érzése miatt léptek be. Beszélgetőtársaim közül azok, akik részletesebben foglalkoztak ezzel a témakörrel, egyértelműen fogalmaznak: a rendszerváltozás előtt mindenki számára nyilvánvaló volt a politika jelenléte, akaratának érvényesülése, és ennek fontosságát, szükségességét, nélkülözhetetlenségét a párt- és állami vezetők még a nyolcvanas évek második

felében is nyíltan hangsúlyozták. A rendszerváltozás hajnalára ez a kép jelentősen megváltozott. Az MSZMP kiszorult a munkahelyekről, „mindenhatósága” megkérdőjeleződött, sőt, más pártok is megjelentek a társadalmi életben jogokat és lehetőségeket követelve. A rendszerváltozás előtti évben már – amikor azért még nem lehetett biztosat tudni a politikai fordulatról – a rendészeti vezetők is „felbátorodtak”. Egyre kevésbé kérték ki a politika véleményét, támogatását. Elmaradoztak a korábban rendszeresen küldött jelentések, nem kértek egyetértést különböző feladatok, akciók, rendezvények tervezéséhez, végrehajtásához, többen saját felelősségükre találtak és tárgyaltak ellenzéki személyekkel, és fokozatosan szűkítették az állambiztonsági szervek hatáskörét, jelentőségét. Ezt a kormányzat is bátorította. Korábban például csak a Magyar Szocialista Munkáspárt egyetértésével lehetett megszűntetni a karhatalmat, visszaállítani az Interpol-tagságot, vagy bevezetni a világtűllevelet. Az évtized végén azonban már olyan nagy horderejű kérdésekben sem volt meghatározó szerepe, mint a határ megnyitása az NDK-árlampolgárok előtt, vagy az ORFK kiválása a Belügyminisztérium szervezeteiből. Az 1990-es választásokat megelőző hónapokban már sejteni lehetett a várható változásokat, a választások után pedig ez nyilvánvalóvá vált. Az akkori rendészeti vezetők szinte mindegyike számolt azzal a lehetőséggel, hogy felmentik a beosztásából. Hallani lehetett „pletykákat” egyesek felelősségre vonásáról, majdani elítélésükről is, de valamirevaló politikusok részéről ilyen megnyilatkozás egyszer sem hangzott el. A személycserék persze elkerülhetetlenek voltak, ezt a rendőri vezetők közül sokan megkönnyítették azáltal, hogy önként vagy közös megegyezéssel távoztak. Az országos vezetők közül egyedül *Túrós András*, a megyei főkapitányok közül pedig hatan maradtak, és dolgoztak még évekig a rendőrség állományában. A határőrséget ez a vihar kevésbé érintette, egyedül az országos parancsnokot mentették fel.

A rendészet és politika kapcsolatának főbb jellemzői a rendszerváltozás után

Az 1990-es választásokat megelőző hónapokban és utána, az új kormány hivatalba lépéséig érzékelhető volt a politikai pártok részéről a befolyásolás, az érdekérvényesítés szándéka. A kormány beiktatása után azonban hamarosan meghirdették a „politikamentes rendőrség” igényét és szükségességét. Azóta is vita tárgya, hogy e fogalomnak mit kellene jelentenie optimális esetben. A magam részéről egyetértek azokkal, akik az azonos távolságtartást és nem a

politikával, politikusokkal való kapcsolat teljes kizárását tartották célszerűnek. A megkérdezett vezetők kivétel nélkül úgy látják, hogy sikeresebb és népszerűbb a rendőrség, a határőrség akkor, ha nemcsak kormánypárti, hanem ellenzéki támogatást is élvez. Nem a különböző pártrendezvényeken történő részvételre gondoltak, hanem olyan helyi és országos jellegű rendészeti programokra, fórumokra, amelyekre valamennyi parlamenti párt képviselője egyidejűleg meghívást kapott. A mindenkori miniszter politikai kötődése tudott és elfogadott, mint ahogy az is, hogy a kormánypártok és a kormányok mindenkor hozhatnak és hoznak is olyan döntéseket, amelyek a rendészeti szervek munkájára, életére, az ország közrendjére, közbiztonságára jelentős hatást gyakorolnak. A véleményeket tömören összefoglalva azt mondhatom, hogy azok az időszakok ítéletnek sikeresebbnek, amikor a politika stratégiai kérdésekben döntött, elősegítette azok végrehajtásának fellegeteit, a taktikát, a napi ügyeket azonban a rendészeti vezetőkre bízta. Amikor a miniszter és az országos vezető között nagyfokú bizalom és kölcsönös tisztelet alakult ki, akkor nem vagy kevéssé volt tapasztalható a politika és a miniszter környezetének aktivitása és igénye (nem igényessége, mert az még nem lenne baj) a rendészeti, rendvédelmi kérdésekben, és kevéssé volt jellemző néhány beosztott vezető önálló útkeresése. Amikor azonban ez az egyensúly megbomlott, és a bizalom, a tisztelet elmaradt a kívánatos szinttől, akkor annak mindig a testület egésze látta a kárát. A színpalak mögötti események pontosan nem ismertek mindig, de a váratlan vagy gyakori személyi változások, az érdemi eredményt nem vagy alig hozó átszervezések többségénél a politikai akarat érvényesülést látta az interjúalanyaim többsége. A hivatkozott kötetekből sajnos több példát is hozhatnék erre. Ha csak hármat kellene megneveznem a tábornokok által felsoroltak közül, akkor a legszembetűnőbb jelenségek egyikeként az országos főkapitány személyében történő gyakori változást nevezném meg, amely – a vélemények szerint – lehetetlenné teszi egy többéves koncepció következetes végrehajtását. Másodikként az olyan látványos, de érdemi eredményt nem vagy alig hozó átszervezéseket jelölöm meg, mint amilyen például a Nemzeti Nyomozó Irodát és jogelődjeit, valamint a Készenléti Rendőrséget és jogelődjeit érintette, harmadikként pedig azokat a véleményeket, amelyeket a régiós elképzelések körüli anomáliákkal és a rendőrség, határőrség összevonásával kapcsolatban idéztek fel a beszélgetőtársaim. Az e témával foglalkozók szerint az említett és azokhoz hasonló jelenségek szakmai és morális károkat, súlyos személyi és esetenként pénzben is mérhető veszteségeket okoztak, különösen azokban az esetekben, amikor az állomány nem látta, vagy éppen ellenezte a politikai vezetés részé-

ről elvárt módszerek szükségességét. A politika ugyanis nemcsak tényleges, de látványos vagy annak tűnő sikereket és szereplési lehetőséget adó eseményeket várt a rendőrségtől. Olykor még akkor is, ha a későbbi negatív hatások lehetőségét nem lehetett kizárni. Legtöbbször a hatékonyságra, a vezetői szintek csökkentésére, átcsoportosításokra hivatkozó miniszteriális kívánalmakat tartják ilyennek, amelynek következtében a rendőrség állományából csaknem egy korosztály eltűnt. Pontosan az, amelyiktől a szakmát átvenni és megtanulni lehetett volna, ahogy ezt sikerrel tették az interjúkat adó tábormokok fiatal rendőrként, határőrként. Valamennyien tisztelettel beszéltek ugyanis az elődeikről, „tanítómestereikről”, akiknek szellemiségét ma is őrzik. (Zárójelben érdemes megjegyezni, hogy a korábbi politikai döntések következtében nyugállományba távozó vagy kényszerülő rendőr- és határőrtisztek, tisztelhetetesen azok közé tartoztak, akikre a jelen kormányzati ciklus elején „elrettentő példaként” mutatott a nyugdíjkassza hiányaival szembesülő kormányzat.) Sokan érintették, ezért vissza kell térnem az elsőként említett jelenséghez, az országos rendőrfőkapitányok gyakori cseréjéhez, pontosabb a legelső ilyen eseményhez. *Pintér Sándor*, Túrós András, *Boдрácska János* és *Valenta László* egyidejű és azonnali felmentésének módját és időzítését azért tekintették sokan negatív értelemben mérföldkönek, mert ekkor vált nyilvánvalóvá mindenki előtt, hogy a helyzete labilis, a politika bármikor indok nélkül elmozdíthatja, a sikeres munka, az országos főkapitánnyal való jó viszony semmire sem garancia. Ekkortól már egyre kevesebben hittek a rendészet politikamentességében, és már senki nem kételkedett abban, hogy ettől kezdve a politikai akarat mindig képes lesz elérni a célját. Az átszervezésekre visszatérve, úgy összegezhethetném a bűnügyi szervek mélyebb érintettsége esetére megfogalmazottakat, hogy azokat az állomány és a közvélemény eleve fenntartással fogadta, mert a változások – akarva-akaratlanul – folyamatban lévő ügyeket lassíthatnak, gyorsíthatnak, azok koncepcióját módosíthatják.

Ha az interjúk tartalmából a rendészet és politika kapcsolatát elemezzük, akkor az állapítható meg, hogy a megkérdezettek egyértelműen az Antall-kormány és azon belül is *Boross Péter* belügyminiszteri időszakát tartják a legjobbnak. Boross Péter az egyetlen olyan személy, akinek miniszteri tevékenységéről csak elismerő és méltató szavakat hallottam a rendőri és határőri vezetőktől egyaránt. Nem gondolom, hogy az idő szépiíti meg az eseményeket. A rendszerváltozás utáni első kormányzati ciklus rendészetet érintő fő célkitűzései megegyeztek a rendőrség és a határőrség vezetőinek szándékával. Az állomány egyben tartásának, a szakmai és morális színvonal, valamint

az állampolgári elfogadottság növelésének, a közbiztonsági és büntügyi helyzet látványos javításának szükségességét, a határok sérthetetlenségét senki nem vitatta. Egyetértés volt a technikai eszközök és az informatika korszerűsítésében, a nemzetközi kapcsolatok erősítésében. Ezek egyenként is olyan feladatok, amelyek magas szintű elkötelezettséget és szakmai tudást, valamint kölcsönös bizalmat igényelnek. Valamennyi interjúalanyom úgy ítéli meg, hogy a rendszerváltás utáni öt-hat év páratlan sikereket hozott a fejlesztésben, a szakmai munkában, a népszerűségben és a nemzetközi kapcsolatokban. Ebben az időszakban – a főkapitányi és kapitányi pályázatok elbírálását kivéve – politikai indíttatású befolyásolási szándékot szakmai munkájukban sem helyi, sem területi, sem országos szinten nem vagy alig éreztek. Amikor már „ment a szekér”, amikor már nem volt égetően szükség „kőbe vésett” stratégiára, a politikai vezetés, a miniszter és a közvetlen munkatársai egyre nagyobb és közvetlenebb érdeklődést tanúsítottak a rendszert, különösen a rendőrség munkája iránt. Úgy fogalmaznám meg „diplomatikusan” az elhangzottakat, hogy folyamatosan növekedett az „iránymutatási készség”, csökkent a bizalom és/vagy a rendészeti vezetők mozgásteret. A beszélgetésekből számomra úgy tűnik, hogy nagyjából a második kormányzati ciklus közepétől a mindenkori ellenzék nem tudott vagy nem akart a korábbiakhoz hasonló módon részt venni a rendészeti kérdések alakításában, így a rendőrség egyre gyakrabban a kormányt bíráló, támadó ellenzéki megnyilvánulások egyik eszköze és célpontja lett. A rendszerváltás utáni ötödik kormányzati ciklus végén a határőrség viszonylagos nyugalma és „háborítatlansága” is megszűnt. A rendőrséggel történő fúziójának elképzelését – az erről nyilatkozók közül – senki nem tartotta indokolatlannak, a végrehajtás módja és ütemezése mögött azonban – az állományt és a szakmai munkát kedvezőtlenül érintő – politikai döntéseket láttak.

Az interjúkban kevés szó esett a rendszert, a rendőrség, a határőrizet jövőjéről. A megkérdezettek már nem akartak az „oldalvonalról” tanácsokat osztogatni. A még hivatásos állományban lévő *Béndek József* altábornagy, a határőrség utolsó országos parancsnoka, az interjúkészítés időszakában a Nemzeti Adó- és Vámhivatal elnökhelyetteseként dolgozott, érthetően ő sem kívánt a rendőrség jövőjével foglalkozni. A zárógondolatok azonban azt sugallták számomra, hogy a kilencvenes évek első felének rendőri, határőrizeti vezetői szerencsésebbek voltak a korábbi és későbbi időszakokban szolgáló kollégáiknál, mert napi munkájukban nem vagy sokkal kevésbé érzékelték a politikai és miniszteriális jelenlétet. Nem gondolom véletlen egybeesésnek, hogy szinte mindenki ezt az időszakot tekintette a legsikeresebbnek.

Az interjú adó vezetők kinevezésének néhány sajátossága

A három kötetben szereplő vezetők közül Ladvánszky Károly, Túrós András és Székely János országos rendőr-főkapitányi, illetve határőrség országos parancsnoki kinevezése a rendszerváltozás előtt történt. Kiválasztásuk és beiktatásuk kellemes emlékük maradt. Az interjúkat adó többi rendészeti vezető közül az Antall-kormány nevezett ki két országos rendőr-főkapitányt: *Szabó Győzöt* és *Pintér Sándort*, valamint minden megyébe és Budapestre rendőr-főkapitányokat. *Horn Gyula*, *Orbán Viktor* és *Medgyessy Péter* egy-egy országos rendőr-főkapitánynak adott lehetőséget, *Forgács László*, *Orbán Péter*, *Salgó László* személyében. *Gyurcsány Ferentől* *Bene László* és a kötetekben már nem szereplő *Bencze József* kapott bizalmat. (*Hatala József*, a jelenlegi országos rendőr-főkapitány, a második Orbán-kormány hivatalba lépése után kapott kinevezést, ezért a könyvekben nem szerepelhetett, így ebben a tanulmányban sem.) Az első Orbán-kormány időszakában távozott országos parancsnoki beosztásából *Nováky Balázs*, és kapott kinevezést *Kiss Kálmán*, majd *Béndek József*, akinek beosztása a rendőrség–határőrség összevonásakor megszűnt. Nem olvashatunk azokról a megyei főkapitányokról sem, akiket a későbbiekben már nem pályázatok alapján választottak.

A pályázatok nyomán kinevezett megyei főkapitányok beiktatása tekintetű a legdemokratikusabb és legjobb hangulatú eseménynek, még akkor is, ha a miniszter nem minden esetben fogadta el a meghallgatásokat végző bizottságok javaslatát. Az általános elégedettség különösen igaz azokban a megyékben, amelyekben a korábbi főkapitány megmaradt beosztásában. Más esetekben is az volt jellemző, hogy az állomány elfogadta a pályázat eredményét, jó néven vette a változást, támogatta az új főkapitányt. A távozók persze ezt másként élték meg, bennük nyilván nem hagyott kellemes emléket felmentésük és kényszerű távozásuk. Volt olyan, aki számított a további bizalomra, de a többség „felkészülten” várta az eseményeket. A pályázatok után jött létre a magyar rendőrség történetének addigi legfiatalabb, legösszetartóbb és legsikeresebb „főkapitányi csapata”. Nagyjából három évig váltoatlan összetételben dolgoztak, de néhányan az első Orbán-kormány hivatalba lépésének időszakában még ugyanazt a beosztást töltötték be – igaz, már nem sokáig –, messze az ötvenedik életévüktől!

Az országos hatáskörű vezetők kinevezéseinek körülményei azért különlegesek, mert kevés kivételtől eltekintve, az elődök felmentéséhez a politikai vezetés nem teremtette meg a méltó körülményeket. A kiválasztásra vissza-

térve, azt kell mondanom, hogy ha igaz – és minden bizonnyal az – az interjúalanyaim elbeszélése, akkor az országos főkapitányok mindegyikét váratlanul érte, hogy jelöltje az első számú rendőri vezetői pozíciónak. A táborno-
kok között volt olyan, akivel, mint a lehetséges jelöltek egyikével, a döntés előtt néhány nappal „elbeszélgettek”, volt, akitől a magyar rendőrség jövőjére vonatkozó írásos vagy szóbeli javaslatokat, véleményt kértek, de a konkrét ajánlatra adandó konkrét válasza nem mindenki kapott reális gondolkodási időt. A legsajátosabb Bene László esete, akit a váratlan „konkrét kérdés” után néhány perccel már be is mutattak a várakozó (!) újságíróknak. A határőrségnél más szokatlan események történtek. Nováky Balázs nem is tudott arról, hogy kinevezték, erre a kollégái hívták fel figyelmét, akik a *Magyar Közlönyben* olvasták a hírt. (Ez nem volt példátlan abban az időben, megyei főkapitány is járt hasonlóan, amikor a *Vasárnapi Hírekből* értesült sikeres pályázatáról.) Nováky tábornok kemény feltételeket szabott a beosztás tényleges elvállalására, amit a minisztérium kényszeredetten, de teljesített. Kiss Kálmán a határőrség életében először és utoljára egy évig megbízott országos parancsnok volt. Béndek József kiválasztása és kinevezése tekinthető az akkori viszonyokhoz igazodó, várható döntésnek.

A vezetők felmentésének néhány sajátossága

Az országos és megyei vezetők felmentésének körülményei a kinevezéseikénél is furcsábbak, azok többségét nyugodtan nevezhetjük tragikusnak. Mielőtt a részletekbe belemennék, fontosnak tartok egy nagyon elgondolkodtató tényre hangsúlyozni. Nemcsak rájuk jellemző, de maradjunk most a rendszerváltozás utáni országos rendőrfőkapitányok példájánál, ezen keresztül érzékelhető legjobban, hogy ugyanazon éremnek két oldala van, amire olykor hajlamosak vagyunk nem gondolni. Tizennyolc év alatt – 1990-től 2007-ig – Túrós Andrásról Bene Lászlóig, heten töltötték be az országos rendőr-főkapitányi beosztást. Közülük ötven méltatlan körülmények között távoztak ebből a pozícióból, négyen nagyjából úgy, ahogy közvetlen elődeik. Nem hiszem, hogy ebben az „utódoknak” lényeges szerepük volt, de mindenképpen részeseivé váltak az eseményeknek. Szabó Győző kinevezése és távozása konszolidált körülmények között történt, mint ahogy Pintér Sándor kinevezése is. Az ő említett felmentésének módját nevezhetjük az eddigi legszélsőségesebbnek, bár alig marad el tőle Béndek József esete. A történelmi hűség megkívánja annak megemlézését, hogy a későbbiekben, Pintér Sándor két

miniszteri időszakának kezdetén – tehát jóval a vele készült interjú után – egy-egy országos rendőrfőkapitányt, 1998 és 2002 között két határőr országos parancsnokot és több megyei főkapitányt mentettek fel, amelynek módját az érintettek közül néhányan sérelmesnek tartották. Bene László országos főkapitányi időszakában pedig – az interjú utáni évben – két helyettese kényszerült egyidejű és váratlan, tudomásom szerint a felmentés napjának délelőttjén megtudott távozásra. Ilyenre a kormányváltáshoz köthető eseményeket kivéve – tudomásom szerint – még nem volt példa a rendőrség elmúlt húszéves történetében. Az érintettek tehát előbb vagy utóbb maguk is átélték mind a két szituációt. A részletesebb elemzés elszomorító képet mutat.

Ahogy már korábban is utaltam rá, az első interjúkötet készítésekor nyolc, a későbbiekben további tizennyolc olyan aktív és nyugállományú kollégával (kollégáról) beszélgettem, akik megyei vagy országos hatáskörű szervek vezetői voltak. A velük való beszélgetés időpontjában három tábornok még aktív állományban dolgozott, kettő már kisebb hatáskörű beosztásban. A harmadik, az akkor hivatalban lévő Bene László országos rendőrfőkapitány, nem tudhatta, hogy két év múlva már ő is azok közé tartozik, akik csalódással emlékeznek vissza a felmentésük körülményeire. A számok és tények megdöbbentők. A huszonhat korábbi vezetőből mindössze hét érzi úgy, hogy a beosztásához méltó körülmények között búcsúzatott, távozásának előzményei miatt azonban közülük is négyben maradt kisebb-nagyobb tüske. Az interjú adók közül öten maguk kezdeményezték, illetve megfelelő megoldásnak tartották a megyei főkapitányi beosztásból való felmentésüket. Kettő a bizalom, illetve támogatottság hiányát érezték, egyiküket a megyéjében történt rendkívüli esemény készítette erre, kettőjüknek pedig más – számukra megfelelő – beosztást ajánlottak. Sajátos Túrós András helyzete, aki – ha nem nyugodt körülmények között is, de – különösebb sérelem nélkül élte meg, amikor a rendszerváltozás után országos rendőrfőkapitányból főkapitány-helyettes lett, az ebből a beosztásából történő felmentésének körülményei azonban már méltatlannak ítéelhetők. Ez az eset példa arra, hogy a könyvekben szereplő tábornokok némelyike nem csak egy felmentést élt meg. Most azokkal az esetekkel foglalkozom, amelyek meghatározók, illetve a hivatásos állományból való végleges távozáshoz vezettek. Tizenkilencen vannak tehát olyanok, akik sérelmesnek, illetve megalázónak minősítették a személyüket érintő eljárást, különösen az a hat volt vezető, akiket bűncselekmény elkövetésével is meggyanúsítottak. Az olykor évekig is elhúzódó eljárás után ötöt felmentettek, egyet – vitatható körülmények között – pénzbüntetésre ítélték. Nem nehéz elképzelni, hogy az elhúzódó ügyek milyen károkat okoztak az érintettek magánéletében,

egzisztenciájában, amiért soha senki nem kért elnézését vagy bocsánatot. Azt gondolom, már csak a nagy számok törvénye alapján sem valószínűsíthető, hogy huszonhat magas beosztású vezetőből tizenkilenc válik méltatlanná a korrekt búcsúra. Nehéz elképzelni, hogy a felmentésekben kizárólag szakmai értékük és emberi tulajdonságaik játszottak szerepet. Nincsenek megbízható statisztikai adataim, csupán emlékeim alapján vélem úgy, hogy sajnos ezt az arányt nagyjából általánosíthatjuk az elmúlt húsz év tábornokai vonatkozásában. Talán nem ebben a fejezetben kellene megemlíteni, hogy a csalódásokat okozó felmentések száma nagyjából egyenlő arányban köthető jobb-, illetve baloldali kormányzati ciklusokhoz. Csak reménykedni lehet abban, hogy ez a tendencia véget ér. Vagy azért, mert a politikai és szakmai vezetés megtalálja az optimális megoldást, vagy azért, mert a tábornoki kar végre kiáll önmagáért és egymásért.

Sikeres módszerek, emlékezetes eredmények

Az interjút adó tábornokok mindegyike sorkatonaként, tiszthelyettesként vagy beosztott tisztként kezdte pályafutását, illetve egyikük polgári alkalmazottként. Valamennyien tehát több beosztást töltöttek be az országos vezetői és a megyei (budapesti) főkapitányi pozíció eléréséig. A legtöbben rendőrkapitányként, főkapitány-helyettesként, határőrkerület helyettes vezetőjeként vagy a határőrség országos parancsnokságának vezetésében is dolgoztak, ezért bőséges tapasztalatuk volt egy új helyzetbe történő beilleszkedésről, a jó módszerek és a kreativitás szükségességéről. Túrós András volt Borsod-Abaúj-Zemplén megyei, majd országos főkapitány – Szerencsen és Ózdon, majd megyei főkapitányként elért eredményeire alapozva – egyértelműen megfogalmazza: nem lehet sikeres az a vezető, aki nem él ott, ahol dolgozik, ha nem él együtt munkatársaival, az adott város, megye lakosságával. Többen vallják, hogy mindig annak kell alkalmazkodnia a környezethez, aki újonnan érkezik. Persze nem úgy, hogy feladja elveit, céljait, az általa jónak tartott módszereket és gyakorlatot, hanem úgy, hogy azokat megismertesse és elfogadtassa, esetleg alakítsa a helyi sajátosságokhoz. Nagyon nehéz helyzetbe kerül az, aki nem tudja magát elfogadtatni a munkatársaival, a lakossággal, az önkormányzati és helyi politikai vezetőkkel. De ha sikerül, abból nemcsak az általa vezetett szervezet profitál, hanem ő maga is. A kívülről érkezők általában még nehezebb helyzetben vannak. Előfordult, hogy az adott megye, város vezetésében meghatározó szerepet betöltő személynek csupán

annyi kifogása volt a jelölt ellen, hogy nem helybeli, és ezt elegendő indoknak tartotta a kinevezés megkérdőjelezéséhez.

A továbbiakban olyan módszereket, magatartásokat, jelenségeket szeretnék megmutatni, amelyek fontos szerepet játszottak az adott vezető elfogadottságában, sikereiben. A már említett kívülről érkező vezető mielőbbi beilleszkedését segítette, ha bizalmat szavazott az ott lévő kollégáknak, és nem azzal kezdte a tevékenységét, hogy titkárnőt, gépkocsivezetőt, helyetteseket hozott magával. Ezt a legtöbben így tették pályafutásuk különböző állomásaiban. Ladvánszky Károly azt is elmondta az interjúban, hogy az okos vezető okos beosztottakat választ maga mellé, nem félti tőlük a tekintélyét és a pozícióját, a tevékenységüket jól összefogva és irányítva közös sikereket érhetnek el. Megemlítette, hogy nem tartja jó megoldásnak, amikor egy rendszeti vezető idejének jelentős részét anyagi, pénzügyi problémák emésztik fel. A vezetéselmélet régóta ismert tétele, hogy a motivált, a feladatot magáénak érző munkatárs sokkal nagyobb hittel és akarattal dolgozik, sokkal jobban elfogadja főnökét és annak utasításait. Ennek elérésére több lehetőség adódik. Bodrácskó János volt budapesti főkapitány már korábbi beosztásaiban is alkalmazta a beosztottak véleményének, javaslatainak kikérését, értékelését, hasznosítását. A gyakorlat minden szinten sikereket hozott. BRFK-alesztályvezetőként az akkori kiemelt bűncselekmények felderítésében, osztályvezetői időszakában – egyebek között – a rablások felderítésében elért negyvenöt százalékos eredményességben, főkapitányként a csapaterős tevékenységek szakszerű lebonyolításában. Mások mellett *Komáromi István* volt Pest megyei főkapitány is fontosnak tartotta a beosztottak motiválásának, véleményük megismerésének szükségességét, érdekeik képviselését, a jó munkahelyi légkör nélkülözhetetlenségét. Egyedi ötletként vezette be kapitányként a „pletykanapot”, amely tulajdonképpen kötelező állománygyűlés volt. Ezen terítékre kerültek az adott hónap hírei, rémhírei, pletykái, gondjai, és közösen beszéltek meg valamennyit. A kezdeti megdöbbenést nagy lelkesedés és siker követte, bizalmat és jó légkört teremtett. Főkapitányként aztán már más módszerekhez kellett nyúlnia, de a célok változatlanok maradtak. Az információk, az ismeretek közvetlen megszerzését tartotta célravezetőnek, ha kellett, a kapitánytól, ha kellett, a járőrtől. A személyes példamutatás és a beosztottakkal való „együttélés” is csodákra képes. Az ügyészi pályáról érkező *Hajzer László* volt Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei főkapitány ezt formai és tartalmi szempontból is fontosnak tartotta. Megszüntette a főkapitányok külön étkezését, és beállt a sor végére. Munkába járásra a saját gépkocsiját használta, nem élt a korábbi kiváltságok lehetőségével. Ő is azok közé tartozott, akik mindenkor

elérhető, intézkedni képes állapotban voltak, ellenszolgáltatás nélkül túlóráztak, rendet tartottak maguk körül, időpontokat, határidőket nem mulasztottak, így mindezt másoktól is elvárhatták. Bene László volt országos rendőrfőkapitány az interjúban kiemelt jelentőséget tulajdonított annak a módszernek, amelyet bünyügyi osztályvezető korában alkalmaztak. Ha feladat volt, a vezető soha nem ment haza mindaddig, amíg valamennyi beosztottja be nem érkezett, nem számolt be, és nem értékelték közösen az addig végzett munkát. A helyszíneken hagyta dolgozni a kollégáit, de ott volt, hogy érezzék jelenlétét, támogatását, azonnal dönthessen, ha az szükségessé válik. A munkatársaknak, beosztottnak rendkívül imponál, ha a vezetőjük kreatív, ötletgazdag, fogékony az újdonságokra. Ez jellemezte például *Lantos Bálintot* és *Fazekas Attilát*, Heves, illetve Jász-Nagykun-Szolnok megye főkapitányait. Több főkapitánytársukhoz hasonlóan egyikük sem akart valamelyik szakterület legjobbjá lenni. Azt tekintették elsődleges feladatuknak, hogy a működés optimális feltételeit megteremtsék. Lantos tábornok és közvetlen munkatársai sok eredeti ötlettel lepték meg az előljáróikat, állományukat és a megye lakosságát. Igazán sikeresnek értékelhető a speciális csapatépítési program, a Közbiztonságért Tenni Akarók Egyesületének megalapítása, a Rendőr-kék kiadvány, vagy a fogdák működésének civil kontrollja. A szolnokiak az informatikai fejlesztésekben jártak élen. Nemzetközi elismerést vívott ki ujjnyom-azonosító rendszerük, a töredéktenyernyom-azonosításban pedig a világ addigi legjobb módszerét dolgozták ki, amely még Lady Diana tetszését is elnyerte egy luxemburgi kiállításon. Nagyobb léptékű kreativitásra adódott lehetősége *Székelly Jánosnak*, a határőrség rendszerváltozás előtti és akkori országos parancsnokának. A szervezetet ért bírálatok és támadások nem a védekezésre, hanem az „előremenekülésre” készítették őt és munkatársait, aminek végeredménye lett – egyebek között – a vasfüggöny lebontása és a hivatásos határőrség alapjainak lerakása. A jó vezető egyik tulajdonsága, hogy évekre előre gondolkodik (ha hagyják!), és ezt is sokaknál megtalálhatjuk. Az állomány nevelése, képzése a jövő sikereinek garanciája. Szembetűnő a különbség a határőr és rendőr vezetők között. Az előbbieket szinte kivétel nélkül a katonai főiskolákon megszerzett pedagógiai ismereteik birtokában tudatosan alkalmazták a tanult módszereket, a rendőri vezetők inkább ösztönösen, kanyargósabb utat járva igyekeztek érvényesíteni az elképzeléseiket. Kiss Kálmán volt határőr országos parancsnok egész pályafutását jellemezte a beosztottakról való gondoskodás szándéka. Amikor elsődleges feladata a nevelés, oktatás, kiképzés volt, új és hatékony módszereket keresve talált rá munkatársaival a számítógépes programok lehetőségére. Abban az időben ez valóságos áttörésnek szá-

mított. Hagyományos módszerekkel élt Orbán Péter, aki különösen kapitányként, de még Vas megyei főkapitányként is személyesen kívánt meggyőződni beosztottai ismereteiről, és a hiányosságokat azonnal pótolta vagy pótolhatta. Méltán büszke arra, hogy „neveltjeiből” később vezetők, alezredek, ezredek, tábornokok lettek. A munkavégzés eredményességének és a kollégák leterhelésének problémája ugyancsak általános jelenség. Ebben a témakörben Pintér Sándor volt országos rendőrfőkapitányt, jelenlegi belügyminisztert lehet leginkább kiemelni. Már beosztott vezetőként is a precíz kimutatások, táblázatok, elemzések fontosságában, az ellenőrzés szükségességében hitt. Azt mondta: „...eredménycentrikus vezetőnek tekintem magam. Olyannak, aki szereti tudni, hogy honnan hová jutott el az irányítása alá tartozó szervezet.” Nehéz lenne olyan pozitív jelenséget találni a rendszerváltozás utáni évekből, amely kisebb nagyobb mértékben vagy egészében ne kötődne hozzá. A magam részéről meghatározó erejűnek érzem az informatikai fejlesztést és ezen belül is a Robotzsaru program beindítását, a nemzetközi kapcsolatok kiteljesedését és a szakközépiskolai oktatást. Már korábban utaltam a lakossággal és az önkormányzatokkal való kapcsolat nélkülözhetetlenségére. Beszélgetőtársaim közül többen kaptak tárgyiasult és erkölcsi elismerést környezetüktől. Közéjük tartozik *Bartalus Antal* volt Veszprém megyei főkapitány, akit valamennyi politikai párt elismert, támogatott. Ma sem tud úgy végigmenni a megyeszékhely utcáin, hogy ne szólítanak meg ismerősök, ismeretlenek egy-két baráti szóra vagy a tanácsát kérve. A hasonló helyzetben lévő *Svraka Gyula* volt Fejér megyei főkapitány fontosnak tartotta a korrekt kapcsolatot a megye egyházi vezetőivel is. Ezek olyannyira sikeresnek bizonyultak, hogy a hivatalos programok mellett belefértek baráti jellegű ebédek is, ezeken sok minden terítékre kerülhetett, ebből a rendőrség profitált. A jó kapcsolatokra példaként említhetem *Krózsel Károlyt*, aki Újpesten kapitány, majd Komárom-Esztergom megyében főkapitány volt. Őt nemcsak a kerület vezetése támogatta mindenben, hanem az újpesti labdarúgó-szurkolók kemény magja is befogadta. Kapitányként, főkapitányként egyaránt népszerű volt, Tatabányán a helyi rádió külön köszöntötte a névnapján és mondott köszönetet az egész rendőri állománynak. Sikeresnek és népszerűnek bizonyultak *Berta Attila* volt Tolna, majd Tolna és Fejér megye közös, később budapesti főkapitány *szolgáltató rendőrséget* megvalósító ötletei. Ezek egyikét, a *büntetésmentes napot* még osztályvezető korában vezették be. A rendőrség és az autókлуб munkatársai közös szolgálatellátásuk során csak figyelmeztették, és ha kellett, segítettek – például a kiégett lámpaizzó kicserélésével – az enyhébb szabálysértést elkövetőket. *Papp Imre* volt Hajdú-Bihar megyei főkapitány, az állomány össze-

tartásának, egyben tartásának fontosságát hangsúlyozva nemcsak a rendszer-változás és a taxisblokáé eseményeivel példálózott, hanem azzal is, hogy az ő kapitányi, főkapitányi időszakában mennyire jellemző volt a kapitányok összefogása, egymás segítése, támogatása. Hasznos gyakorlatként nevezte meg a szomszédos megyék főkapitányainak rendszeres tapasztalatcseréjét, közös gondolkodását is. Itt kell megemlítenem azt a sokak által vallott tényt, hogy a szakmai munkában óriási segítség, ha valaki legalább öt-hat évig maradhat azonos vezetői beosztásban, és ez idő alatt továbbképzéseken, szakmai fórumokon megismerheti az ország hasonló beosztású vezetőit. Az így kialakult kapcsolatok gyorsítják, eredményesebbé teszik a munkát. A gyakori változások, a kevés tapasztalattal felvértezett vezetők esetében ez jóval nehezebb. Hiba lenne nem érinteni a nemzetközi kapcsolatokat, amelyeknek valamennyi beszélgetőtársam óriási jelentőséget tulajdonít. Mindenki élt a lehetőséggel, amikor „kinyílt a világ”. A személyes kapcsolatok, az adományok, a kölcsönös tapasztalatcserék nagy haszonnal jártak. A tábornokok megfogalmazták, hogy eredményességben és szakmai tudásban soha sem kellett szégyenkezniük, tőlünk is vettek át ötleteket, módszereket. (A hollandok például a bordersodi kollégák eljárásainak és módszereinek alkalmazásával derítettek fényt egy kettős emberölésre. A dolog szépséghibája, hogy a későbbiekben ők szabadalmaztatták az eljárást.) Nyelvtudásunk és informatikai, technikai, pénzügyi hátterünk azonban éveken maradt el a Nyugat-Európában és az Amerikai Egyesült Államokban dolgozó partnereinktől. A magyar rendőrség nemzetközi átvilágítását sikerrel elindító Szabó Győző mellett – aki az akkori minisztériumi főosztályvezető, *Szikinger István* javaslatát valósította meg – itt szólnék *Salgó László* volt Csongrád, majd Tolna megyei és későbbi országos rendőrfőkapitányról, valamint *Nováky Balázs*, *Bédek József* volt határőrszázados parancsnokokról, és *Ferenczi László* volt Somogy megyei főkapitányról. *Salgó László*, aki négy évig belügyi attaséként is dolgozott, elindítója és motorja volt a rendkívül sikeres holland–magyar rendőri kapcsolatoknak, sok jó példát, eszközt és támogatást hozva Magyarországra. *Ferenczi László*ék kezdeményezték először, hogy külföldi rendőrök segítsék magyar kollégáikat a nyári Balaton-parti feladatokban. Ötletük sokáig élt, talán még ma is működik, de az biztos, hogy ez a gyakorlat alapozta meg a magyar rendőrök horvátországi szolgálatellátását. A határőrség ebben az időszakban önállóan intézte nemzetközi kapcsolatait. Együttműködés és információcserre természetesen volt a két szervezett között, mint ahogy többé-kevésbé miniszteriális koordináció is. A szomszédos országokkal napi együttműködést alakítottak ki, amely zökkenőmentes volt. A legtöbb segítséget a német kap-

csolat jelentette: tanácsokkal és eszközökkel egyaránt szolgált. Ide illő érdekes történet, hogy a németektől kapott hőkamerát a magyar határőrség olyan sikeresen fejlesztette tovább, hogy a módszert aztán a németek is alkalmazták. A rendszerváltás utáni évekre esik és Nováky Balázshoz kötődik a páratlan sikerű nemzetközi határrendészeti konferenciák elindítása. A kezdetben szerény létszám rohamosan bővült, és egyre több nemzet képviseltette magát Európából, de más földrészekről is. A több mint ötven országból érkező vezetők a magyar határőrség jó hírét vitték a világba. Ezek az események nagyban hozzájárultak, ahhoz, hogy a már Béndek József vezette magyar határőrség nemzetközi mércével mérve is kiváló teljesítményt nyújtott az uniós, valamint a schengeni csatlakozásból adódó feladatok elvégzésében.

A család szerepe, segítségének jelentősége

A hivatásos állományú rendőrök és határőrök pályafutásának alakulásában nagy jelentőségű a családi háttér. Sajnos elég sok kollégának a házassága azért jutott válságba, mert a házastárs és a gyerekek nem tudták tolerálni a költözködések, a nagyfokú leterhelést, a hétköznapi tervezhetetlenségét, a családfő gyakori távollétét. Nem mondanék igazat, ha azt állítanám, hogy egyik beszélgetőtársam magánéletében sem voltak válságos időszakok, de több mint kétharmaduk él első házasságában, és a többiek élete is rendeződött. A sok szép és olykor megható elbeszélés közül nagyon nehéz példákat kiemelni. Feltétlenül idéznem kell Székely Jánost, aki sokunk érzéseit fogalmazta meg: *„Csak csodálni tudom Icát, a feleségemet, akinek szeretete, támogatása, kitartása és áldozatvállalása nélkül semmiképpen sem értem volna el ezeket az eredményeket!”* Szívesen emlékszem vissza *Bély László* volt Győr-Moson-Sopron megyei rendőrfőkapitány és *Rafael Károly* volt Nógrád megyei rendőrfőkapitány gondolataira. *Bély László* nemcsak a felesége megértését, önzetlen támogatását és türelmét emelte ki, hanem azt is elmesélte, ahogy a felesége az egyetemi tanulmányaiban is segítette, amikor súlyos szembetegsége miatt ezt képtelen lett volna egyedül megtenni. *Rafael Károly* a család azon terheiről beszélt megható szavakkal, amelyeket a mindennapos éjszakai telefonok, az állandó készenlét és feszültség okozott feleségnek, gyerekeknek egyaránt. Nem hagyhatom ki ebből a témakörből *Forgács Lászlót* és *Gál Lászlót*. *Forgács László* volt Borsod-Abaúj-Zemplén megyei, majd országos főkapitány felesége, *Dóra* és *Gál László*, a korábbi Békés megyei főkapitány felesége, *Ágnes* is mesélt nehéz időszakokról. A két asszonyt azért

kértem fel a beszélgetésre, mert a férjeik akkor már nem voltak közöttünk. Szeretettel és tisztelettel beszéltek a társukról, akiket mindig teljes erejükből támogattak, és ezt példák sokaságával támasztották alá. Vállalták a költözkedésekkel, átmeneti különlésekkel, gyakori távollétekkel járó nehézségeket azért, hogy a férjük karrierje ne törjön meg. Úgy vélem, Gál Ágnes valamennyi sikeres rendőr- és határőrfeleség érzéseit fogalmazta meg beszélgetésünk végén: *„Sokszor gondolkodtam azon, jól tettem-e a dolgom feleségként, megfelelő segítség és háttér voltam-e számára. Lehetett, kellett volna-e bármit másként tennünk? A mai eszemmel és tapasztalatommal azt mondom: igen! Lehettem volna kicsit önzőbb, hogy én és a fiúk többet kapjunk Laciból, és ne vigyen el magával olyan sok mindent. De realisan értékelve az akkori körülményeket, nyugodt vagyok, mert mindig úgy cselekedtem, ahogy a férjem számára a legjobbnak gondoltam!”*

Sztorik és véletlenek

Végül felidézek néhány olyan meglepő esetet, amelyek – a tudományos tanításokkal ellentétben – azt mutatják, hogy a véletlen igenis fontos szerepet játszhat egy ember életében.

Az időrendi sorrendet betartva, Nováky Balázs esetével kezdeném. A tábornok még főhadnagyként Nagyatádon teljesített szolgálatot. Újonc katonák eskütételének napján, az utolsó percekben derült ki, hogy eltűnt az előre elkészített ünnepi beszéd, amelyet neki kellett volna felolvasnia. Nem volt mit tennie, odaállt a mikrofon elé, és fejből mondott egy általános sikert és elismerést arató beszédet. Ezután karddal tisztelegve maga vezette a díszelő alegységet hibátlan alakisággal. Szereplése annyira elnyerte a jelen lévő budapesti előljáró tetszését, hogy hamarosan magas beosztást kínáltak neki a balassagyarmati kerületnél. Nováky Balázs úgy fogalmazott: *„...ha akkor felolvasok egy átlagos köszöntőt, talán még most is Nagyatádon vagyok!”*

Berta Attila fiatal őrnagyként a Tolna Megyei Rendőr-főkapitányság Közbiztonsági és Közlekedési Osztályát vezette. Súlyos szakmai és személyi ellentétbe került főkapitányával, aki azért sem kívánta a helyzetet rendezni, mert arra hivatkozott, hogy Szabó Győző akkori országos főkapitány elvárja Berta Attila elmarasztalását. Ezután nagy levegőt véve ismeretlenül felhívta Szabó Győzöt. Az országos főkapitány szavai („Kedves őrnagy úr! Én eddig a pillanatig azt sem tudtam, hogy maga létezik...”) arról győzték meg, hogy a főnökével esélyük sincs a további közös munkára. Mivel még egy (!) nap

volt hátra a főkapitányi pályázatok beadásáig, ezt a megoldást választotta – és nyert! Ha csak egy nappal később hívja fel Szabó Győzöt, bizonyára már 1991-ben elhagyja a testületet.

A szovjet államadósság rendezése keretében tartott egyik moszkvai tárgyaláson Kiss Kálmán tábornok képviselte a magyar határőrséget. Az orosz delegáció illetékes munkatársa ezerkétszáz UAZ gépjárművet kívánt adni, ami azonban már nem felelt meg a magyar érdekeknek. Nem állítom, hogy ez is feltétlenül a véletlen számlájára írható, de Kiss Kálmán nem tudta, nem tudhatta, hogy az orosz fegyverkereskedelem nagy hatalmú vezetőjével, az elnök közvetlen tanácsadójával ül szemben, akinek nem szoktak ellentmondani. Ezért, mindenki őszinte megdöbbenésére, vitába szállt az orosz „kollégával”, és elérte, hogy UAZ-ok helyett Lada Nivák érkezzenek. Az esetnek híre ment, és több mint kedvezően befolyásolta a tábornok hazai és nemzetközi megítélését.

Orbán Péter Vas megyei főkapitányként 1995 novemberében, egy szokásosnak látszó munkanapon meghallgatást kért Pintér Sándor országos főkapitánytól. Hatáskörét meghaladó ügyben tett jelentést, majd beszélgettek. Az országos főkapitány elmondta neki aktuális problémáját, a Készenléti Rendőrség létrehozása körüli gondokat. Orbán tábornok a távozásakor csak úgy viccesen visszaszólt: „...*ha rám bíznaatok, megoldanám!*” A jelentéstétel szükségessége és a megoldandó probléma időpontjának egybeesése, valamint a spontán beszólás semmiképp sem nevezhető tervezett és tudatos eseménynek. Mégis ezek indították el Orbán Pétert az országos főkapitányi beosztáshoz vezető úton.

Az ötödik történetet akár az előző fejezetben is megírhattam volna. Bartalus Antal különleges kanyarokat tartalmazó sikeres pályafutásának egyik eseménye volt, amikor főkapitány-helyettese váratlanul és különösebb indok nélkül Pápáról Ajkára helyezte a fiatal nyomozót. A dolog olyan szokatlan módon történt, hogy csak akkor derült rá fény, amikor Bartalus Antal hiába kérte havi fizetését a munkahelyén, azt már csak Ajkán vehette át. Kezdeti felháborodása és méltatlankodása alábbhagyott, különösen az után, hogy ott ismerte meg a feleségét, és azóta is boldog házasságban élnek. Azt gondolom, ebben is van némi szerepe a véletlennek.

Összegzés

Az előbbieket többször átolvasva különböző érzések kavarnak bennem. Bánt, hogy összességében nem tudtam egy optimizmussal teli tanulmányt készíteni, de azt gondolom, ez nem az én hibám. Az események nem adnak erre okot, még

akkor sem, ha interjúalanyaim mindegyikének nevéhez köthető a magyar rendészet kisebb-nagyobb sikereinek egyike vagy akár több is. Sőt, akár azt is mondhatnám, hogy nélkülük a magyar rendészet, rendvédelem, a rendőrség, a határőrség valószínűleg kevésbé ért volna el hasonló eredményeket. Nyilván egy-egy ember bármikor pótolható, de nagyjából ugyanazon korban élő és egymás tevékenységére építő huszonhat vezető már aligha. Sajnálom, hogy keveset tudtam felidézni a három könyv történeteiből, gondolataiból, tanulságaiból, és csak reménykedem abban, hogy a terjedelmi korlátok miatti kényszer ellenére jól választottam, érthető és hasznosítható példákat emeltem ki. A tallózáskor magam is meglepve szembesültem azzal, hogy lehetetlen jól válogatni a sok-sok izgalmas és érdekes témakörből. Külön tanulmányt igényelnének például a szervezett bűnözés elleni fellépés eseményei, az elkésett (vagy késleltetett?) jogalkotás és jogalkalmazás következményei, a délszláv háborúból adódó feladatok, a schengeni csatlakozás előkészítése, hogy csak néhányat említsek a most kimaradó különlegességekből.

Napjainkra már magam is elszakadtam a rendészet, a rendvédelem mindennapjaitól, ezért sem foglalkozom napi aktualitásokkal. Továbbra is késztetést érzek azonban arra, hogy a múlt eseményeinek felidézésével, követendő és elkerülendő példák bemutatásával próbáljam meg elgondolkodtatni azokat, akiknek lehetőségük van a rendészeti szervek életének befolyásolására. Kötelességet és képességet érzek arra is, hogy négy évtizedes tapasztalataimmal segítséget kínáljak fel egy új generáció képviselőinek. A mostani vezetőknek azt kívánom, hogy munkájukhoz önállóságot, bizalmat, valós szakmai célkitűzéseket és megfelelő feltételrendszert kapjanak. Kívánom, hogy minél ritkábban kelljen látványos, de érdemi eredményt alig hozó, vagy a szakmai meggyőződésükkel, igazságérzetükkel nem teljes összhangban lévő döntéseket végrehajtaniuk, és elődeiktől eltérően, nagyon ritkán, lehetőleg soha ne tapasztalják meg a magas beosztású vezető magányosságának érzését. Ahogy azt korábban írtam, csaknem valamennyi beszélgetőtársam tisztelettel és szeretettel szólt olyan idősebb kollégákról, volt parancsnokairól, akiket példaképnek, követendő mintának tekintett. Örülnék, ha a fiatal kollégák elhinnék nekik, nekem, hogy a magyar rendészet, rendvédelem értékeit nem azok növelik igazán, akik mindig csak a pillanatnyi helyzetnek kívánnak megfelelni, hanem azok, akiket munkatársaik elfogadnak, tisztelnek, és távozásuk után még évek múlva is jó szívvel gondolnak rájuk.